

Управління ризиками інноваційно-інвестиційної діяльності як основа стійкого економічного розвитку вітчизняних підприємницьких структур за умов глобалізації

Лесько О. Й., к.е.н., доцент

Причепя І. В., к.е.н., доцент

Малініна Н. М., к.е.н., доцент

Вінницький національний технічний університет

Посилення глобалізаційних процесів та євроінтеграційні перспективи вносять свої корективи в напрямки економічного розвитку України та реалізації її національних інтересів на світовій арені.

В умовах складних і суперечливих перетворень значною проблемою для української економіки є забезпечення національної конкурентоспроможності не тільки на внутрішніх, а, найголовніше, – на зовнішніх ринках. За сучасних умов конкуренція стала глобальним явищем і конкурентоспроможність повинна відповідати вимогам глобального ринку, а отже – формуватись на якісній основі та ґрунтуватись на нових підходах до вирішення складних завдань.

Сучасні глобалізаційні процеси характеризуються стрімким розвитком науково-технічного прогресу та посиленням ролі знань в економічному розвитку національних систем. Як показують світовий досвід і практика господарювання інноваційна складова є одним із ключових чинників формування національної конкурентоспроможності на глобальному ринку. Важливим завданням для країни стає розвиток конкурентоспроможних галузей господарювання зі стійкими конкурентними перевагами, які базуватимуться на інноваціях при їх інвестиційному забезпеченні. Це, в свою чергу, не дає можливості уникнути ризиків, адже будь-яке нововведення несе певний рівень новизни, що збільшує невизначеність та непрогнозованість майбутнього, зростає необхідність розробки та впровадження дієвих механізмів управління ризиками.

Незважаючи на деякі успіхи країни в експорті інформаційних технологій, Україна продовжує відставати в рейтингу країн з інноваційною економікою Innovation Index, який складає щороку агентство Bloomberg. Рейтинг формують на основі показників країни у сфері освіти, частки персоналу в дослідницькій сфері, ринкової вартості ІТ-компаній, витрат на високотехнологічне виробництво та інших. Так, найкраще справи йдуть у Південної Кореї, Швеції та Німеччині, а найгірше – у Марокко. У рейтингу 2017 року країн з найбільш інноваційною економікою Україна посіла 42-ге місце, опустившись на одну позицію порівняно з попереднім роком. Згідно з рейтингом, обсяг коштів у відсотковому відношенні до ВВП, який Україна витрачає на дослідження і розробки має коефіцієнт 44; продуктивність 50; присутність в економіці високотехнологічних компаній 34; кількість зареєстрованих патентів і число дослідників – 27. Південна Корея очолює рейтинг завдяки найбільшим витратам на наукові дослідження і розробки, патентній активності, виробництву з доданою вартістю і рівню вищої освіти. Срібний призер Швеція і її сусід Фінляндія піднялися вгору списку завдяки значному зростанню високотехнологічних фірм у країні ¹.

Незважаючи на світове визнання технологій як головного драйвера розвитку та важливої умови для виживання підприємницьких структур та країни в цілому, за рівнем технологічності українська промисловість на третину позаду від показників ЄС, за часткою хай-тек-продукції в експорті відстає у чотири-вісім разів, за енергоефективністю – у десятеро. Завдяки введенню нових технологій приріст ВВП становить менше 0,7 % проти 60–90 % у розвинених країнах світу ².

Матеріалізація інноваційних ідей здебільшого відбувається саме на рівні підприємницьких структур, інноваційно-інвестиційна активність яких

¹ Економіка України опустилася у глобальному рейтингу інновацій Bloomberg. Інфографіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://tsn.ua/groshi/ekonomika-ukrayini-opustilasya-u-globalnomu-reytingu-innovaciy-bloomberg-infografika-864394.html>.

² Інновації або смерть : як бізнесу вижити на тонучому кораблі «Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/08/16/628080/>.

забезпечує інноваційний та соціально-економічний розвиток країни та суспільства.

На жаль, інноваційність і креативність не є характерною ознакою вітчизняних підприємств. За результатами 2016 року інноваційно-активними в Україні є 18,9 % підприємств від їх загальної кількості (16,6 % промислових підприємств), що є найвищим значенням даного показника починаючи з 2000 року. Позитивна динаміка інноваційної активності вітчизняних суб'єктів господарювання спостерігається з 2014 року. Однак, незважаючи на певні успіхи в інноваційних процесах в країні, вони мають нестійкий характер, є недостатніми для підвищення конкурентоспроможності та економічного зростання України в світовому геопросторі, інноваційного прориву загалом. Так, на противагу, у США, Японії, Німеччині та Франції частка інноваційних підприємств становить 70–80% від їх загальної кількості ³.

Світовий ринок наукоємної продукції зростає в 2–2,5 рази швидше порівняно з темпами росту світової економіки ⁴. Загрозливою тенденцією для України є погіршення динаміки рівня витрат на науково-технічну діяльність, задовільним значенням яких вважається 2 % від ВВП. Питома вага загального обсягу витрат на науково-технічну сферу в Україні в 2015 році становила 0,64 % ВВП (2013 р. – 0,77 %, 2014 р. – 0,66 %), що є найнижчим значенням показника за період з 2000 року ⁵. Водночас у 2015 році за даними Євростату середній рівень обсягу витрат на наукові дослідження та розробки країн ЄС–28 у ВВП становив 2,03 %. Більшою частка витрат на дослідження та розробки була у Фінляндії – 3,55 %, Швеції – 3,26 %, Австрії – 3,07 %, Данії – 3,03 %, Німеччині – 2,87 %, Бельгії – 2,45 %, Франції – 2,26 %, Словенії – 2,21 % ⁶.

Такі невтішні статистичні дані підтверджують необхідність активізації інноваційно-інвестиційних процесів в національній економічній системі, що

³ Амоша О. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / О. Амоша // Економіст. – 2005. – № 6. – С. 28–32.

⁴ Постанова Верховної Ради України «Про рекомендації парламентських слухань на тему: «Про стан та законодавче забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. – № 16. – С.117. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/182-viii>.

⁵ Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

⁶ Eurostat [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat>.

вимагає виявлення основних чинників, які впливають на успішність реалізації інноваційних ідей та їх відповідного фінансування.

На практиці інноваційні та інвестиційні процеси доцільно розглядати комплексно в їх тісному взаємозв'язку. Так, інвестиційні ресурси забезпечують реалізацію інноваційних процесів; інновації, в свою чергу, є джерелом додаткового капіталу, а, відповідно, – і нових інвестицій.

Інноваційна діяльність є досить складною та комплексною, що вимагає від суб'єктів господарювання вирішення низки проблем і подолання суттєвих перешкод на шляху до успіху.

За даними обстеження вітчизняних підприємств основні фактори, які стримують реалізацію інноваційної політики на підприємствах, насамперед, мають фінансову основу, а саме: нестача власних коштів (83,0 % обстежених підприємств), що підтверджує безпосередній взаємозв'язок інноваційних та інвестиційних процесів на підприємстві. Майже однаковою мірою заважали впроваджувати передові промислові технології такі чинники, як великі витрати на нововведення (55,9 %), недостатня фінансова підтримка держави (56,6 %), високий економічний ризик (38,9 %), тривалий термін окупності нововведень (34,6 %). Крім того, розвиток інноваційної діяльності стримували недосконалість законодавчої бази (37,7 %), відсутність попиту на продукцію (16 %) та кваліфікованого персоналу (17,2 %) ⁷.

Успішна реалізація інноваційно-інвестиційних процесів можлива за умови забезпечення наступних вимог ⁸:

узгодження потреби у інноваціях та потенціальних обсягах залучення інвестицій;

оптимальне поєднання очікуваного досягнення прибутковості від вкладання інвестицій в інновації та потенційних ризиків і невизначеності в майбутньому періоді;

⁷ Касич А. О. Інноваційна активність підприємств України : динаміка, проблеми та шляхи вирішення / Касич А. О., Канунікова К. О. // Інвестиції: практика та досвід. – № 22. – 2016. – С. 21–24.

⁸ Портал про інвестиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://investycii.org/investuvanya/konferentsiji/problemy-formuvanya-ta-rozvytku-inovatsijnoji-infrastruktury/investytsijno-inovatsijnij-rozvytok-pidpryjemstv.html>.

окреслення часових рамок для впровадження нововведень, що сприяють залученню інвесторів, які усвідомлюють цінність інновацій.

Таким чином, як показує теорія та практика господарювання, одним із важливих факторів, що стримують інноваційний розвиток в Україні, поруч із браком інвестиційних ресурсів, недосконалістю та суперечливістю законодавчої бази, відсутністю дієвої державної підтримки інноваційної діяльності в країні, є високий ризик здійснення інноваційно-інвестиційних процесів, що являє собою загрозу як економічній безпеці, так і ефективності господарювання на усіх ієрархічних рівнях національної економічної системи.

Ризики є невід'ємною складовою будь-якої підприємницької діяльності. Тотальність та всеосяжність ризиків за сучасних умов господарювання призвели до появи тверджень про те, що проблема ризику набирає загальноекономічного значення, оскільки ризик сприймається як один з головних факторів сучасного і, особливо, майбутнього суспільства. Деякі автори, зокрема Роберт Швებлер, Ульрих Бек, навіть вбачають у цьому початок процесу формування новітнього етапу розвитку суспільства – «суспільство ризику» і стверджують, що людство вже вступило в цю нову фазу/етап розвитку⁹.

Історично ризик є усвідомленням людиною певного рівня (ймовірності настання) небезпеки. Річард Кантильон, який ввів в науковий обіг термін «підприємництво», вважав, що функція підприємництва – діяти у невизначеності, в ній знаходити джерело задоволення своїх матеріальних потреб, а підприємець – це індивідуум, який діє в умовах ризику та невизначеності¹⁰.

Узагальнивши множину існуючих підходів до розуміння сутності та змісту поняття ризику, в сучасній теорії та практиці можна виокремити такі основні концепції ризику¹¹:

⁹ . Шкарлет С. М. Інноваційний розвиток підприємства : навч. посіб. / С. М. Шкарлет, В. П. Ільчук. – Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т, 2015. – 308 с.

¹⁰ Тебекин А. В. Методы принятия управленческих решений : учебник / А. В. Тебекин. – М. : Юрайт, 2015. – 572с.

¹¹ Вишняков Я. Д. Общая теория рисков : учебное пособие / Я. Д. Вишняков, Н. Н. Радаев, К. А. Кирсанов. – М. : Академия, 2008. – 368 с.

1. Концепція, яка пов'язує ризик з поняттями небезпеки і / або загрози. В рамках цієї концепції розглядають негативні події, які заподіюють шкоду людині і організаціям, а під ризиком розуміють можливість настання подій з негативними наслідками, тобто можливість реалізації передбачуваної небезпеки. Управління ризиками – це способи зменшення ймовірності настання негативних подій і (або) наслідків від них за допомогою заходів, які вимагають розумних витрат. Дана концепція лежить, зокрема, в основі теорії природної та техногенної безпеки.

2. Концепція ризику як невизначеності. Ризик існує скрізь, де є невизначеність майбутнього. Ризик тим вище, чим більш багатоваріантне майбутнє. Концепція апелює до такого теоретичного поняття як імовірнісний розподіл можливих (позитивних і негативних) фіналів деякої операції. При наявності невизначеності та альтернатив ризик – це можливість реалізації найгірших альтернатив. Ризик є мірою невідповідності між різними результатами рішень, які оцінюють з точки зору їхньої корисності, шкідливості, а також ефективності за критеріями відповідності обраним орієнтирам; ступенем невизначеності економічного результату в майбутньому; можливістю появи обставин, що зумовлюють невпевненість або неможливість отримання очікуваних результатів від реалізації поставленої мети. Використовують в теорії прийняття рішень, теорії ігор, портфельного інвестування, а ризик-менеджмент в її рамках спрямований на зменшення дисперсії між очікуваними результатами і дійсними результатами.

3. Концепція ризику як можливості заснована на взаємозв'язку між ризиком і прибутковістю. Чим вище ризик, тим вище потенційний дохід. Такої концепції ризику більш близьким є поняття шансу, а ризик-менеджмент означає використання техніки максимізації доходу при одночасному обмеженні витрат. Вона використовується при управлінні фінансовими та економічними ризиками.

Підсумувавши, під ризиком розуміємо імовірність (можливість) настання невизначеного результату (невдачі (ненастання очікуваних подій) або

успіху) в результаті прийняття відповідних рішень (обраних із можливих альтернативних варіантів) і/або впливу випадкових подій, чинників, обставин¹².

Ризик є досить складним феноменом з широким видовим різноманіттям, роль і місце яких у розвитку та функціонуванні інноваційної економіки змінюється, що відбивається на поведінці суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності. Це обумовлює необхідність ґрунтовного дослідження впливу ризику на функціонування інноваційних систем за сучасних умов.

Посиленою невизначеністю, а відповідно і підвищеною ризикованістю, характеризуються саме інноваційно-інвестиційні процеси на всіх рівнях господарювання, що безпосередньо впливає на успішність реалізації інноваційних задумів та їх фінансування. Інноваційний розвиток є запорукою конкурентоспроможності, з іншого боку – прагнення забезпечити стійкі конкурентні переваги на ринку завжди супроводжується високим ступенем невизначеності, а, відповідно, і ризиками.

Високий рівень ризикованості інноваційної діяльності закладено в самій природі інновацій, що пояснюється неможливістю заздалегідь виміряти та повністю спрогнозувати ймовірність настання тієї або іншої ситуації, отримання того чи іншого результату.

Інноваційна діяльність характеризується високою капіталомісткістю, з іншого боку – високою «смертністю» інноваційних ідей: за середнім показником у світі лише близько 9 % нових ідей є успішними, решта – зазнають невдач на різних етапах їх генерування, розробки та комерціалізації. Такі невтішні перспективи інвестування в інноваційні проекти значно стримують потенційних інвесторів. Інвестиції ж є вагомим важелем забезпечення економічної стабільності та зростання національної економічної системи.

Повне виключення невизначеності та ризиків є бажаним, однак неможливим завданням для підприємців. Незважаючи на високий потенціал втрат, саме ризиковані ідеї можуть стати джерелом інноваційно-інвестиційного

¹² Lesko O. Y. Development of approach to anticipatory risk management of the enterprise under uncertainty conditions / Lesko O. Y., Prychepa I. V., Lesko T. V. // Technology audit and production reserves. –2017. — № 4/4(36). – С.9–15.

розвитку для підприємства. Тому важливо навчитись приймати креативні рішення в умовах невизначеності та ризику.

Ризики інноваційно-інвестиційної діяльності мають певні особливості, які необхідно враховувати при їх ідентифікуванні, оцінюванні та управлінні ними ¹³:

інтегрований характер;

відмінність видової структури на різних стадіях здійснення реального інноваційно-інвестиційного проекту;

високий рівень зв'язку з комерційним ризиком;

висока залежність від тривалості життєвого циклу проекту;

високий рівень варіативності ризику по однотипних проектах;

відсутність достатньої інформаційної бази для оцінювання рівня ризику;

суб'єктивність оцінювання.

Враховуючи глобальність та всеосяжність сучасних ризиків господарювання, в сфері інноваційно-інвестиційної діяльності доцільно розглядати розширений перелік їх функцій ¹⁴:

креативна (стимулювання створення нових знань, пошук нетрадиційних шляхів вирішення проблем, що постають перед інноватором);

превентивна (необхідність заходів і дій суб'єктів інноваційної діяльності, спрямованих на попередження негативних наслідків несприятливих чинників або зниження ступеня їх впливу);

регулююча, що має двоїстий характер: конструктивний (такий, що вносить певний порядок) та деструктивний (руйнуючий, перешкоджаючий реалізації нового);

стабілізаційна (в інноваційно-інвестиційній діяльності ризик присутній завжди, отже усвідомлення, дослідження, визначення рівня ризику та прийняття відповідних превентивних заходів є урівноважуючим, стабілізуючим чинником);

¹³ Дзюба Т. А. Оцінювання ризиків інноваційно-інвестиційного проекту машинобудівного підприємства / Дзюба Т.А. // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2016. – №1. – С.118–124.

¹⁴ Никифоров А. С. Ризики інноваційно-інвестиційної діяльності та їх роль у розвитку економіки / Никифоров А. С. // Актуальні проблеми економіки. – №8(170). – 2015. – С. 45–42.

захисна (механізм інноваційно-інвестиційної діяльності повинен передбачати захист особи, яка приймає рішення, якщо це рішення внаслідок об'єктивних причин призвело до небажаних наслідків);

страхова (обґрунтовує необхідність створення спеціалізованих інститутів, метою яких було б обмеження можливих втрат чи компенсація втрат від ризикової події, яка уже відбулася);

аналітична (наявність ризику обумовлює необхідність обґрунтування вибору одного з можливих варіантів інноваційного рішення);

заощаджувальна (проявляється в накопиченні, збереженні і примноженні тимчасово вільних коштів та їх використання для створення резервних фондів (фондів ризику) на випадок необхідності покриття витрат на ліквідацію негативних наслідків ризикованих подій, що відбулися).

Розглянуті функції підтверджують, що ризик доцільно розглядати не тільки як загрозу, але й як можливості для інноваційного розвитку. Ризик оцінює ймовірність настання певних перешкод цілям і завданням підприємця або ж виникнення можливостей, скориставшись якими можна покращити результати господарювання, освоїти перспективні сфери діяльності та інноваційно розвиватись.

Згідно із загальновідомою в науці аксіомою про потенційну небезпеку будь-яка діяльність небезпечна, тим самим досягти нульового ризику (або абсолютної безпеки) неможливо, тому говорять про доцільність досягнення мінімального (або соціально прийняттого) ризику. Однак і перестраховування (ризик зводиться до нуля) і авантюризм (максимально можливий ризик) мають негативний характер. Так, перестраховування може привести до заниженого ефекту, авантюризм – до неотримання запланованого результату, викликаного надмірним ризиком. Необхідним є оптимальне рішення, яке повинно містити обґрунтований розрахунок ризик. Виправданий ризик майже завжди корисний. Він підвищує ефективність будь-якої діяльності¹⁵.

¹⁵ Вдовиченко О. В. Минимизация неоправданного риска [Електронний ресурс] / О. В. Вдовиченко. – Режим доступа : [www/URL: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/journals/2009/NiO_5_2009/1_razdel/vdovigh.htm](http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/journals/2009/NiO_5_2009/1_razdel/vdovigh.htm).

Управління ризиками передбачає вибір і реалізацію сукупності методів, прийомів, інструментів щодо виявлення, аналізування та оцінювання ризиків з відповідною розробкою комплексу дій і заходів щодо регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності у відповідності до виявлених загроз і можливостей для підприємства.

Ефективне управління ризиками інноваційно-інвестиційної діяльності може стати дієвим інструментом у сучасній конкурентній боротьбі та джерелом розвитку підприємства за умови розробки та впровадження надійної системи управління ними.

При управлінні ризиками інноваційно-інвестиційної діяльності відповідні дії повинні спрямовуватись не на ігнорування та мінімізацію, а на оптимізацію допустимих ризиків і дотримання балансу між стабільністю бізнесу та рівнем ризикованості ситуації, оскільки вони є також джерелом і нових можливостей, що створюють передумови для розвитку підприємства за рахунок освоєння нових напрямків зростання та пошуку нетрадиційних джерел вирішення проблем. Між ризиком і прибутковістю інноваційно-інвестиційної діяльності існує залежність: чим вищий очікуваний прибуток на інвестований капітал, тим вищим є ступінь ризикованості діяльності. Тому необхідно навчитися передбачати ризик, оцінювати його розміри, планувати заходи по його оптимізації та не перевищувати допустимих меж.

Управління ризиками інноваційно-інвестиційної діяльності повинно мати системний характер, бути неперервним, цілеспрямованим, систематичним, направленим на досягнення стабільності та перспективного розвитку підприємства, забезпечення його конкурентоспроможності на глобальному ринку. Важливим завданням в системі управління ризиками інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства за сучасних умов має стати вчасна ідентифікація можливих загроз (можливостей) в малопрогнозованому глобальному бізнес-середовищі та швидка адекватна реакція системи менеджменту на можливі зміни.

Це завдання ускладнюється високими темпами змін у сучасному середовищі господарювання та інформаційно-часовими обмеженнями при прийнятті відповідних рішень. Ефективним інструментом у вирішенні даної проблеми може стати формування перспективно-орієнтованої системи управління ризиками інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства, що ґрунтуватиметься на принципах антисипативного управління¹⁶.

Антисипативне управління спрямоване на розроблення сукупності управлінських заходів щодо розв'язання потенційної проблеми ще до її фактичного настання. Концепція антисипативного управління базується на тому, що будь-яка потенційна подія характеризується певним періодом свого розвитку від слабких до сильних сигналів, які повідомляють про виникнення явища. Слабкі сигнали – це інформаційні повідомлення кількісно-якісного характеру, які вказують на початкові зміни тенденцій розвитку потенційних явищ або виникнення нових тенденцій у середовищі функціонування організації. Коректно ідентифіковані та належним чином оброблені сигнали формують базу для розроблення та прийняття превентивних управлінських рішень щодо випередження настання потенційних явищ внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства¹⁷.

Важливе місце в системі управління ризиками інноваційно-інвестиційної діяльності займає вибір адекватного змінам середовища господарювання методу управління ними.

За сучасних умов практичне застосування знайшли чотири основні групи методів управління ризиками¹⁸:

1. Ухилення від ризику, що передбачає повне виключення можливості матеріалізації ризику (відмову від ризикованих дій, уникнення впливу негативних подій, відмова від ненадійних контактів тощо). Такий спосіб впливу на ризики є найпростішим і найпоширенішим в практиці господарювання,

¹⁶ Lesko O. Y. Development of approach to anticipatory risk management of the enterprise under uncertainty conditions / Lesko O. Y., Prychepa I. V., Lesko T. V. // Technology audit and production reserves. –2017. — № 4/4(36). – С.9–15.

¹⁷ Мельник О. Г. Антисипативне управління підприємствами на засадах слабких сигналів / О. Г. Мельник, М. Є. Адамів // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – №1(139). – С. 32 – 41.

¹⁸ Lesko O. Y. Development of approach to anticipatory risk management of the enterprise under uncertainty conditions / Lesko O. Y., Prychepa I. V., Lesko T. V. // Technology audit and production reserves. –2017. — № 4/4(36). – С.9–15.

однак він не дозволяє максимізувати вигоду, або є відмовою від прибутку загалом.

2. Передача ризику передбачає передавання наслідків матеріалізації ризику та відповідальності третій стороні (аутсорсинг ризиків, надання гарантій, страхування, хеджування ризиків тощо).

3. Зниження ризику – зниження ймовірності матеріалізації та негативних наслідків від настання потенційних подій (зменшення розмірів збитків, зниження частоти негативних наслідків, диференціація ризиків тощо).

4. Прийняття ризиків передбачає формування резервів на випадок негативних наслідків. Можливим є поглинання ризиків (визнання збитків та відмова від їх страхування при допустимих розмірах потенційних втрат), лімітування (визначення гранично допустимих сум втрат). Дана група методів відноситься до превентивних щодо управління ризиками, однак потребує і найскладнішої процедури оцінювання та прогнозування розвитку майбутніх подій.

На практиці доцільним є комплексний підхід до застосування різних методів управління ризиками інноваційно-інвестиційної діяльності, що дозволяє максимізувати ефект від їх практичної реалізації, мінімізувавши витрати на виконання завдань, на управління ризиками зокрема.

Висновки. Глобалізаційні перетворення та світові інтеграційні процеси змінюють акценти в конкурентній боротьбі, трансформуючи умови та інструменти формування конкурентних переваг. Глобальні економічні процеси розширюють можливості для підприємств і відкривають доступ до світових ресурсів розвитку. Разом з цим, значно зростають вимоги до рівня їх конкурентоспроможного потенціалу; зростають невизначеність, загрози та ризику для підприємств на національних і світових ринках¹⁹.

Відновлення національної економічної системи вимагає побудови гнучкої моделі економічного розвитку, заснованої на інноваціях при їх

¹⁹ Причепя І. В. Інноваційні пріоритети формування стратегічних конкурентних переваг підприємства [Електронний ресурс] / Причепя І. В. // Ефективна економіка. – 2014. – № 3. – Режим доступу до журналу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2868>.

інвестиційному забезпеченні. Інвестування в інноваційний розвиток є пріоритетним фактором економічного зростання за сучасних умов.

Ризик в інноваційно-інвестиційній діяльності є об'єктивним явищем. Важливим завданням інноваційного підприємця є прийняття ризикованих ситуацій з обґрунтуванням відповідних рішень. Це вимагає формування та практичної реалізації ефективної системи управління ризиками на підприємстві. За сучасних умов господарювання така система повинна базуватись на антисипативному підході, що дозволить розробити сукупність управлінських заходів щодо розв'язання потенційної проблеми ще до її фактичного настання. Такий підхід є досить дієвим інструментом забезпечення ефективності ризик-менеджменту, зменшення рівня невизначеності сучасного середовища господарювання та максимізації часу для підготовки суб'єкта господарювання до потенційних подій. Це дозволяє мінімізувати вплив загроз та максимізувати вигоди від використання можливостей для інноваційного розвитку підприємства.

Важливим напрямком розвитку національної економічної системи має стати політика суцільного проникнення інновацій на усі рівні та у всі сфери господарювання, розширення та зміцнення інноваційних зв'язків між економікою та суспільством. Важливим завданням державної політики щодо розвитку інноваційного підприємництва в країні має стати налагодження плідної співпраці між владою, бізнесом і наукою. Пріоритетними напрямками для уряду країни мають стати стимулювання інноваційної активності підприємницького сектору, формування сприятливого нормативно-правового середовища та інноваційно-інвестиційного клімату в країні, розробка ефективної системи управління ризиками інноваційно-інвестиційної діяльності на всіх рівнях господарювання²⁰.

²⁰ Розвиток підприємництва в Україні : теорія, методологія та практика : колективна монографія / Під ред. д.е.н., професора О.О. Непочатенко. – Умань : Видавець «Сочінський В.В.», 2017. – 244 с.